

1305

1891.

LA BOLA DE NEU

PASSATJE CÒMICH-JOCÓS EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

D. I. T. P.

Preu: UNA pesseta

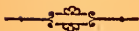
10
) MANRESA (

ESTABLIMENT TIPOGRÀFICH DE SANT JOSEPH

Carrer de Picas, número 8.

LA
BOLA DE NEU

PASSATJE CÒMICH-JOCÓS
EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

I. T. P.

AB LLICENCIA.

MANRESA

ESTABLIMENT TIPOGRÀFICH DE SANT JOSEPH

Carrer de Picas, núm. 8

1891.

A son distingit amic

D. ONOFRE SERRA Y ORRIOLS

*dedica aquest modest treball en prova
del afecte que li professa*

L' AUTOR.

PERSONATJES

PERET.	30 anys.
NASI.	40 »
CAMÁLICH n.º 1.	
CAMÁLICH n.º 2.	
SENYOR GENÍS.	50 anys.
MATHEU COLOM.	45 »
NOTARI.	
JUTJE DE PAU.	
ALCALDE.	
UN MESTRE DE CASAS.	
UN PINTOR.	
UN NOY	} que no parlan.
DOS TESTIMONIS	
VEHINS	

L'acció passa en una vila qualsevol de Catalunya.

ACTE ÚNICH

DECORACIÓ: Interior de una casa perteneixent á una familia acomodada; tres ó quatre cadiras, una taula, un banch ab las camas flacas al costat y algun altre moble. A un costat una porta que comunica ab las demés habitacions del pís.

ESCENA PRIMERA

NASI y PERET. (*Lo Nasi parla sempre ab calma y certa gravetat*).

PERET. (*entrant pel fondo*).

Ja he fet preu, dintre un ratet
Vindrán á buscar los mobles.

NASI. Ans de véndrels siguem nobles;
Cercioremnos bè, Peret,
De que tú y jó som heréus.

PERET. T' he llegit ja 'l testament
Y hem vist que ho diu clarament:
Te, llegeixlo, si no ho creus (*donantli un paper que s' ha tret de la butxaca*).

NASI. (*rehusantlo*) Fuig, home; no ho dich per tant.
Sino que ho dich porque un hom'

Ha d' anar ab peus de plom
En tot assumpto important.

PERET. Bè, donchs, novament miremlo.

NASI. Sí; no hi estarém cap hora,
Son quatre ratllas y fora:
Val la pena, repassemlo.

PERET. (*Llegint*). “En nom del Pare, del Fill y
del Esperit Sant...” (*deixa de llegir*).

Així, així es com debém
Comensar los testaments
Y molts altres documents
Los que cristians ‘ns dihém.
Al devant lo nom de Dèu
Com á Jutge Soberá
Al qui compte hem de doná
De lo que tenim, qu’ es seu.

NASI. ¡Qu’ es extrany que l’ escribís
En catalá!

PERET. Foll! ahont som!

A Catalunya tothom
Hauría de ferho aixís:
Si parlém en catalá,
¿No trobas qu’ es una mengua
Escriurer en altre llengua
Que no la sabém parlá
Sino fent lo sech bunyol.....?

NASI. Jo sí.

PERET. Y casi tothom, home,
No ‘s posseheix may un idioma
Que no s’ aprés al bressol.

(*Llegint*). “Estant per la misericordia de
Dèu en plena salut y claretat de sentits
y potencias, y desitjant disposar de mos
bèns per lo dia de la meva mort, escrich
de ma propia má y lletra lo present tes-
tament que vull siga valeder com si fos
firmat per má de Notari, y al efecte
nombro hereus universals de tots mos
bèns per parts iguals á mos dos ger-
mans Ignasi y Pere, únichs parents que
tinch, imposantlos las dos següents con-
dicions:

- 1.ª Luego de la meva mort farán celebrar en sufragi de la meva ánima doscentas missas mediant la limosna de dos pessetas per cada una, y
- 2.ª Entregarán á la casa d' ensenyansa de la vila la cantitat de 500 duros per una sola vegada.“

(Deixa de llegir y 's fica 'l paper á la butxaca, després d' haberlo ensenyat al Nasi com invitantlo á llegirlo).

¿N' estás convensut que som Heréus, Nasi, n' estás cert?

NASI. Sí, sí; pero res s' hi pert En anar ab peus de plom.

(Petita pausa).

Ara ja podriam fè
Lo compte ó liquidació
Del que 'ns toca.

PERET. Tens rahó.

De memoria t' ho diré:
Mil duros que han produhit
Las máquinas y talés,
Setcents quaranta cinch mes
Lo fil y cotó teixit:
Los comptes qu' hem cobrat suman
Poch mes ó menos cent duros:
Luego aquells caixons de puros,
Las alhajas..... en resúmen
A cada hú uns mil durets
Sens contá 'ls doscents Bitllets
De Cuba que 'ns hem partit.

NASI. Ben cert que al Matheu no 'l creya
Pas tant rich.

PERET. Ni jo tampoch...

Bè, com gastava tant poch...

NASI. Ah, sí; ab lo gastar ja 's veyá
Que hi anava ab peus de plom.

PERET. Y com que guanyava tant...

Era 'l primer fabricant,
¿Hont vas, en Matheu Colom!...

NASI. Y escolta, si no 't sab greu:

¿Ja tens la certesa plena

De que 'ls sufragis que ordena
En testament lo Matheu,
Fidelment li hem procurat,
Y que tots los demés actes
Hem portat á cap exactes
Per cumplir sa voluntat?

PERET. La llista t' entregaré
Sens contestarte tan sols;
Te, repássela, si vols, (*oferintli*).
Y veyas si hi falta re.

NASI. Nó; pero no es per demés
Que mirém lo que y 'l com,
Perque hem d' aná ab peus de plom
En assumptos d' interés. (*Curta pausa*).

PERET. ¿Y tú 'ls Bitllets no vols vendre
Y comprar fincas com jó?

NASI. Veurém; mes per ara no,
Antes vull informes pendre;
Puig m' agrada en tot lo meu
Caminar ab peus de plom,
Perque en lo temps que avuy som...

PERET. No es pas mal sistema 'l teu.
(*Entran dos camálichs*).

ESCENA II.

DITS y 'ls dos CAMÁLICHS.

CAM. 1. Aquí som perque hem vingut,
¿Qu' es lo qu' hem de carregar?

NASI. Aquets mobles, y allí dintre (*senyalant
la porta lateral*).

Uns altres. Entreu si 'us plau.
(*al Camálich 2*).

CAM. 1 *al 2*. Ves allá, carrega aquells,
Y jo aquets (que no n' hi ha tants)
(*Nasi y Camálich 2 s' en van á dins*).

CAM. 1. (*enfardant y trayent á fora los mobles
deixant lo banch*).

¿Fins ara no s' han venüt
Los mobles? Si qu' han tardat,
Perque ja deu fer tres mesos,
O per aquí li ha d' anar
Que morí 'l senyor Matheu...

PERET. Primer haviam pensat
Quedánsels, pero després
Havém cambiat de pensar.

CAM. 1. Ja. ¡Pobre senyor Matheu!
¿De que morí? de quin mal?

PERET. Jo crech que del vómit negre,
Com que á Cuba n' hi ha tant.
Va aná á Cuba per negoci,
¡Y bon negoci hi trobá!

CAM. 1. Era un senyor molt de bè.

PERET. No ho dich perque m' es jermá,
Pero en mon concepte era
Dels fabricants mes honrats.

CAM. 1. Ab tot, á mi una vegada
Me 'n va fé una que may
Podré perdonarli.

PERET. ¿Y donchs?

CAM. 1. Passava jo pel devant
De casa seva, y 'm crida:
"Mula." Jo, no sè si ho sap,
Mon nom es Silvestre Mula.....

PERET. (*apart*). (Mula y vastaix ja es igual).

CAM. 1. "Ves, me diu, fins á la fábbrica
Y al encarregat dirás
De part meva que t' entregui
Aquell fardo qu' éll ja sap."
Cumpleixo jo lo recado
Y al preguntarme éll "quant val"
Com qu' era un bulto molt grós
Li vaig di: "Aixó val sis rals,"
Perque vamos, ho valía;
Pero éll ho va trobar car,
"¿No ho pots fer menos?" va dirme,
"No pot ser" vaig replicar.
Llavors ab sorpresa meva
Me diu molt sério y formal;
"Donchs, torna 'l fardo á la fábbrica,

Ja veuré un altre vastaix
Que me 'l porti mes barato.

PERET. Ja! ja! ja!

CAM. 1. ¡Vaig quedar blau!

PERET. ¿Y tu vas tornar lo bulto
A la fàbrica?

CAM. 1. ¡Cá, home, cá!

NASI. (*à dins, al camàlich 2:*)

A remenar aquets mobles

Ab peus de plom hi heu d' anar.

PERET. ¡Pobre Matheu! serán molts
Que 'l trobarán á faltar.

CAM. 1. Sí, una mort tot ho trastorna;

No obstant, si per uns es mal

Ja es bo per altres, com diu

Aquell refrá catalá;

Y passa al peu de la lletra.

Veü, vosté y 'l seu jermá

Eran uns pobres, diguem,

Y ara havent vostés entrat

Los heréus del difunt mort,

¡D' altre modo 'ls lluhirá

'L pell!

PERET. (*apart*) (¡Que desvergonyit!

¡Vaya un modo de parlar!)

CAM. 1. ¡Y per quin estil vostés

S' han fet homes, he?

PERET. (*mitj enfadat*) ¡Ay, ay!

¿Que per ventura no ho eram?

CAM. 1. (*ab temor*) Oh... be... jo volia dir...

PERET. ¡Vaya un modo de parlar!

¡Es dir donchs, que ningú es home

Si acás no te un capital!

Re, 'ls pobres son una colla

De bestias, ¿no es veritat?

CAM. 1. No ho sé, pero jo 'l que veig

Que sempre que algú ha lograt

Adquirir una fortuna

Tothom diu, en general,

Que fulano s' ha fet home.

PERET. (*apart*) (Aixó també es veritat),

CAM. 1. Y además també reparo

Que 'ls pobres son despreciats
Per mes gent de bè que sigan,
Passan, y ningú 'n fa cás;
Mentres que als ricots, encara
Que sigan uns criminals
Se 'ls respecta, se 'ls venera,
Y se 'ls va barret en má...

PERET. Sempre 'l pobre contra 'l rich:
¿Sabs la causa d' aquet mal?

CAM. 1. Es l' haveri richs y pobres,
Que si tothom fos igual
Aixó no succehiría.

PERET. No, veig que no hi tocas pas:
Dèu mana tractar al pròxim
Ab amor y caritat...

CAM. 1. A n' als camálichs y tot?

PERET. Sí, home, á tothom per igual.

NASI. *(sortint de dins:)*
L' altre camálich ja es fora.

CAM. 1. Per aquí no ha pas passat

NASI. Ha sortit per l' altre porta,
Diu que 't esperarà á baix *(al cam. 1.)*
Mentres carrega lo carro.

CAM. 1. Doncas, déixemhi baixar,
¿Se n' ha emportat tots los mobles?

NASI. No encara, no ha pogut mes
Y ha deixat sols un armari,
Vindrèu á buscal' mes tart
Si 'us ve bè, perque ara 'l carro
Ja serà plé fins á dalt.

CAM. 1. Donchs allavoras també
'Ns ne durém aquet banch. *(senyalantlo).*
Vaja, donchs, estigan bons.

NASI. Passarho bè.

PERET. A Dèu siau.

CAM. 1. ¿Y qué no hi ha res per beurer?

PERET. *(fent lo descentés, á Nasi:)*
¿No hi ha cap canti ó cap vas
Per allí dins?

CAM. 1. No; vull dir...

PERET. Ah, vols ví, ¿no es veritat?
Aquí sí que no 'n tinch gens,

- CAM. 1. Vull deu céntims per anar
A ca 'l Tresill.
- PERET. Ah, ja entech,
Vamos, tan ben demanat...
Apa, te deu céntims (*donántloshi.*)
- CAM. 1. Gracias,
D' aquí després (*se 'n va.*)
- PERET y NASI. A Dèu siau.

ESCENA III.

PERET, NASI, luego lo *senyor* GENÍS, (*aquet senyor parla bastant depressa, de modo que quan com- parteix ab en NASI, que parla ab calma, fassí un graciós contrast.*)

- NASI. Bè, ja debém estar llestos...
- PERET. Sí, sí, ja podem tancar
Y baixar las claus al sogre.
Los camálichs vindrán tart.
- GENÍS. (*entrant.*)
¿Ja 'us habéu enllestit?
- PERET. Ja.
- GENÍS. ¡Si ho vegés, pobre Matheu!
Que de tot lo que fou seu
Aviat no se 'n cantarà
Gall ni gallina! Una mort
Tot ho trastorna, ben cert,
Tot se ven, se dona ó 's pert
Cambiant molts cops nostra sort.
- PERET. (*apart á Nasi.*)
Veyam si portará quia
Aquesta peroració
Perque 'l sogre es molt traydó...
- NASI á PERET. Bè, ja esqueixerá la grúa.
- GENÍS. (*donant un cigarro á tots dos:*)
Teniu, fumeune un d' aquets (*lo prenen.*)
Seyém.
- (*Mentre encenen, agafan lo banch y 'l portan al*

mitj de la escena, y al sentarshi, s' ensorra 'l banch y cauhen de cul á terra tots tres.)

GENÍS. } ¡Ay!
NASI. } (s' aixecan.)

PERET. ¡Quin esboranch!
(*Per un estrep que s' ha fet al pantalon*)

¡Malehitsiga lo banch!

GENÍS. Ca, ca; val mes estar drets.

PERET. Tres homes grans que tots hem
Caygut en una baixesa (*senyalant á terra*)

NASI. No 'us causi, donchs estranyesa
Quan dich qu' en tot lo que fem
Hem d' anarhi ab peus de plom
¿Qué hi ha res mes natural?

PERET. Es molt cert, pero no 't val

NASI. A vegadas, segons com.

GENÍS. ¡Pobre pané! si s' escau
(*Posantse la mà al detrás.*)

De ser de vidre!

NASI. ¿Qué n' hi ha?

GENÍS. No ho sé, pero es de suposá,
Haventhi ulls de vidre...

NASI. ¡Au!

Ulls de vidre hi ha?

GENÍS. Formal.

NASI. Dehuen ser ulls...

GENÍS. Bornis veuréu

(*Peret somriu.*)

Que 'n portan un, y creguéu

Qu' es igual al natural.

(*Pausa durant la qual l' un se mira á l' altre com esperant que algú d' ells digui alguna cosa*)

GENÍS. Ay, ay, ara m' he olvidat
De quin assumpto tractavam.

PERET. Me sembla molt que parlavam
De la mort...

GENÍS. Es veritat,
La mort molts plans sab destruir,
Desvaneix mil il-lusions,
Y segons las condicions
Del que deixa d' existir,

Es impossible talment
Omplí 'l buyt inmens que deixa;
Mes no ha succehit d' aqueixa
Manera, molt felisment
Ab vosaltres que si heu perdut
Un jermá honrat, bondadós,
En cambi n' han quedat dos
Tant dignes per sa virtut...

NASI y PERET. Gracias.

PERET. (*á Nasi apart.*)

¿Creus que á mi m' apar

Endevinar la intenció
De mon sogre en est sermó?

GENÍS. Que no vaig titubeijar
En donar joyós lo sí
Al Peret quan me va dí
Que 's volía desposar
Ab la filla que al Matheu
Había jo ja promés
Per casarse á son regrés
De Cuba, com ja sabéu.
Y jo crech bè que 'l Peret
Viu ab ella molt felís;

(*á Peret.*)

Digas, fill meu, ¿no es aixís?

PERET. Sí, pare, hi visch satisfet.

GENÍS. Aquesta satisfacció
Tan pura, tan dolsa y tendre
Que ompla lo cor de mon gendre
Ab viva ánsia anhelo jo
Que l' experimentém tots
Units per un llás mateix...

PERET. (*á Nasi apart.*)

Vaja, Nasi, ja 's coneix,
Y compendreho com jo pots
Que á tú 't vol per l' altra filla.

GENÍS. Que si un jermá heu perdut
Que ab tendre sollicitut
Vos tractava, no perilla
Quedeu órfans, jo gustós
Sent com soch pare de l' un
No posaré obstacle algun

En ser pare de tots dos.

NASI. Ja veurá, senyor Genís,
En tals assumptos un hom
Ha d' anarhi ab peus de plom
Perque...

GENÍS. En efecte es aixís.

NASI. Vosté ja deu recordar
Que fa dos anys ó poch mes,
No crech pas que arribi á tres,
Sa filla vaig demanar,
Mes vosté...

GENÍS. Ah... allavors... sí
(*Fent lo tonto y no donanthi importancia*).

La noya era joveneta
Y además tant poch discreta...

NASI. Que res d' aixó va impedi
El que pochs dias després
Vosté dongués son permís
Y hasta en cert modo induhís
A que l' Elvira 's casés
Ab aquell jove tronera...

GENÍS. Ab en Ricardo... ah... bè... sí.

PERET. (*apart*). (Sort que 'l sogre te frescura
Puig ab la carga tan forta
Que 'l Nasi, tot mosca morta,
Li dona, ¡en quina apretura
Lo pobre sogre estaria!)

NASI. Mes, com que 'l jove era rich...

GENÍS. Sí, tenia alguna cosa...

NASI. Y jo era pobre, ¡qui gosa
Seguir la lutxa, jo 't flich!
Jo venia plé d' amor...

GENÍS. Es natural, quan un sent
Un pur afecte que ardent
Batega aqui dintre 'l cor...

PERET. (*apart*). Per un mot que digui 'l Nasi,
Lo sogre ne dirá deu
Si desplega, com se veu,
La llábia).

(*Genís continúa, aparentment, sa peroració*).

GENÍS. (*á Nasi*). Y sense casi,
Si un jove avuy com vosté

Me la demanés li dava
Sense posarli cap traba.

PERET. (*apart*). (Ah, ah, aixís sí que va bè;
Que 'ls pares de las xicotas
Demanin als joves, ¡bravo!

GENÍS. Puig jo, francament, no alabo
Casaments que 's fan á totas
Horas, dels quals la importancia
Consisteix en l' interés
Com si fossin los dinés
La única circumstancia
Que ha d' adorná á un pretendent.

NASI. Quan pretenia l' Elvira
En Ricardo, eixa mira
Vosté tingué cabalment...

GENÍS. Ca; anómalas situacions
Que conveniencias socials.

NASI. (*apart*). (Vol dir afició á n' als rals).

GENÍS. 'Ns crean en ocasions...

(*Se para mirant fixo á Nasi com esperant una
resposta; mes Nasi calla y está pensatiu*).

Bè 'l que li convingui fassi,
Jo no 'l vull pas obligar...

NASI. Senyor Genís, vull rumiar
Antes de que aixó avant passi;
Qu' en actes de trascendencia
Ha de pensarshi tothom:
Val mes ana' ab peus de plom
Que cometre una imprudencia.

(*Queda pensatiu, passeijantse*).

GENÍS. (*á Peret*). Si no li donas l' empenta
Lo qu' es decidirse ray
No crech pas que ho fassi may,
Puig la cosa va tant lenta...

PERET. (*á Nasi*). Escolta, Nasi, ¿t' agrada
L' Elvira com temps enrera?

NASI. De la mateixa manera?

PERET. Donchs dona d' una vegada
Al olvit tot lo passat,
Y atent tant sols á que 's tracta
De formar un cos compacte
De familia...

- GENÍS. Es veritat.
- NASI. (*ab decisió*). Donchs fora ressentiment
Fora ódi, rencor ni ira
(*á Genís*).
La ma de sa filla Elvira
Li demano formalment.
- GENÍS. Gustós te la concedeixo,
Nasi. (*S' abrassan*).
- PERET. (*apart*). (Ja ho crech, no faltaba
Mes, aixó es lo qu' esperava).
- GENÍS. (*á Nasi*). Y ara Nasi t' adverteixo
Que 'l tracte 'm donguis desde ara
Familiar y senzill:
Jo 't miraré com un fill
Y tú miram com un pare
Y aixís aquet segon pis
Ja no 'l llogaré á ningú
Lo podrás habitar tú
Un cop casat, ¿no es aixís?
- NASI. Está molt bè; pero avans
Haurá de ferhi crech jó
Alguna reparació,
Tirá á terra alguns ambans...
- GENÍS. Lo paleta y lo pintor
A mirarsho han de venir
Avisats están d' ahir.
- NASI. ¡Vosté sempre previsor!
- GENÍS. (*alegre*). Anemsen tots á baix, vatja,
A dirho tot á l' Elvira,
Puig que 'l meu cor ja delira
Per celebrá 'l prometatje.

(Al anarsen entra Matheu, y al véurerlo cauhen tots tres á terra com ferits per un llamp. Nasi y Peret arrastrantse fuigen, lo senyor Genís se posa sobre si. Lo senyor Matheu te una cara molt pàlida y un tant demacrada propia del que acaba de sortir d' una grave enfermetat. Matheu ha entrat acompanyat d' un noy que li porta una maleta, qual noy s' ha quedat á fora).

ESCENA IV.

SENYOR GENÍS y SENYOR MATHEU.

GENÍS. ¿Que has vingut del l' altre mon?

MATH. Vinch de l' América, sí,
¿Mes... qu' es aquesta catástrofe?
¿Que passa senyor Genís?

GENÍS. *(no sortint de son asombro).*
¿Qui ets tú, lo Matheu Colom,
O bè ets lo seu esperit
Vingut de la eternitat,
Puig ta cara 'm sembla á mí
Qu' es la d' un desenterrat?

MATH. ¡Ay, ay! ¿qué hi hagut aquí...
¿Es tal volta que somío?
¡No pot ser! ¡Senyor Genís!

(Va á tocarlo, y Genís s' aparta esporuguit).

GENÍS. Lo mirarte 'm fa basarda,
Ni 't goso tocá ab lo dit.

MATH. Senyor Genís tranquilisis...
Posis ja d' un cop tranquil,
Que jó faré lo mateix,
Veyam, si d' aixó sortim.

GENÍS. Dígame si ets lo Matheu
Y si ets mort ó si ets viu.

MATH. Sí, só 'l Matheu, ¿no 'm coneix?
Y soch viu.

GENÍS. Jo t' haig de dir
Qu' ets un solemne embustero:
Ets mort, tot lo poble ho diu;
Y entre tú, qu' ets no mes que un
Afirmant qu' ets viu encara,
Y las personas á mils
Que certifican qu' ets mort,
Jo crech mes lo testimoni
D' aquestas mils de personas
Que á tú, qu' ets un, com t' he dit.

(*Lo senyor Matheu va pasmantse visiblement*).

Y altres probas hi ha encara:
Tots los de la vila hem vist
Celebrar tos funerals,
Vendre 'ls teus talés, l' fil,
Máquinas y moviliari,
Quedant tant sols allí dins
Un armari que després
Lo vindrán á recullir.
Y ja fa dos ó tres mesos
Que 'ls teus jermans á n' aquí
Varen pendre possessió
De la herencia: 's van partir
Tot lo teu, puig que trobaren
En ton testament escrit
De la teva propia má,
Que ho disposavas aixís,
¿Com vols donchs que ningú cregui
Qu' ets viu, estúpit? ¿no has vist
De quin modo 'ns has sorprés
Y tos jermans han fugit
Creyent veurer un fantasma,
Com també m' ho sembla á mí?

(*Matheu fa certs moviments d' admiració y 'l senyor Genís s' aparta perque no 'l toqui.*)

- MATH. Pero díguim, per favor,
¿Qui redimontri ho ha dit
Qu' en Matheu s' havia mort?
- GENÍS. No ho sé... tothom, vethoaquí.
- MATH. ¿Vol ferme un favor, al menos?
¿Me 'l vol fer, senyor Genís?
Vagim' á veurer si treba
Mos dos jermans que han fugit,
Y vinguin aquí tots tres,
Perque aixó s' ha d' aclarir.
- GENÍS. Aixó es lo que jo desitjo:
Me n' hi vaig tot desseguit.
- MATH. La vritat, no sé 'l que 'm passa.
- GENÍS. Lo mateix me passa á mí.

(*Se 'n va.*)

ESCENA V.

MATHEU *escriu alguna cosa en una tarjeta que 's treu de la cartera.*

MATH. Noy, (*apareix lo noy que l'acompanya.*)
Ves á casa 'l Notari...

Bè deus sabé ahont viu?

(*Lo noy signa que sí.*)

Y dónali aquet paper, (*la tarjeta.*)

Veshi ara tot desseguit.

(*Se 'n va lo noy, quedant sol lo senyor Matheu, qui 's passeija pensatiu un moment y luego diu:*)

Vaya un conflicte mes fort!

A mi 'm sembla que soch viu,

Y no obstant aquet me diu

Que tothom me te per mort.

Oh! y quan los gossos lladren

Es que alguna cosa senten...

Cert que uns dubtes se 'm presentan

Que, la veritat, no 'm quadran.

Ben cert que solen pasar

Cassos que com 'l present,

De lo que un está veyent

Hasta n' arriba á dubtar.

Jo hi veig, y hi sento, y 'm moch...

Y dubto de ma existencia:

(*Ab decissió.*)

Ja ho sabré per experiencia

Si soch viu, mort, ó que soch.

(*Se polsa.*)

Veyám lo pols... ja comenso

A estar menos impatient,

Puig que 'm va perfectament...

Vamos soch viu... ¡ey m' ho penso!

Mes probas encara anheló,

Que may sobran en tals cassos.

Matheu, á l' ayre 'ls dos brassos

(*Los aixeca.*)

Ara abáixals, (*ho fa*) tot va *al pelo*

Un ensaig ara m' ácut

Que ha de ser definitiu:

Si 'm va bè, dich que soch viu

Sens posarhi cap embut.

(*Se dona una bofetada.*)

¡Ay, ay! la galta que 'm cou!

¡Jesús, quín dolor tan fort!

¡Soch viu, soch viu! si fos mort

¿Me 'n sentiría? Sí, prou!

Vamos, res mes vull probá,

Y encara aixó ho he fet, segú

De que no 'm veyia ningú (*mirant per tot*)

Perque del contrari... ¡cá!

Passat per tals alambrins,

Per tot sostindré á tot hora

Que no soch mort... ¡ey, de fora!

Si per cas soch mort de dins.

(*Entra 'l Notari ab dos testimonis.*)

ESCENA VI.

MATHEU, NOTARI *y dos testimonis.*

NOT. Deu lo quart, senyor Colom,
¿Sab que 'm dona una sorpresa?

MATH. ¿Donchs...?

NOT. Home, jo 'l creya mort,

Pero al rébrer sa tarjeta

M' he quedat veyent visions

Y 'ls senyors igual

(*Senyalant als testimonis.*)

¡Que 's pensa...!

Si li van fer funerals...

MATH. Sí, ja 'n sè alguna coseta;

Mes ja ho veu, soch viu encara...

Ey, al menys á mí m' ho sembla.

- NOT. ¡Carat de senyor Colom!
Ne tinch una verdadera
Satisfacció.
- MATH. Moltas gracias.
Dispensin, no 'ls puch fer séurer
Perquè s' han venut mos mobles...
- NOT. Aixó no es cap extranyesa,
Creyentlo mort... ¡Vaya, vaya
De senyor Colom! Crech qu' era
A América, ¿no es veritat?
- MATH. Sí; váreig anar á América...
- NOT. Ja; vamos, senyor Colom,
Li dich ab tota franquesa
Qu' es fácil que á alguns alarmi
Vosté ab la seva presencia.
Y bè, ¿en qué li puch ser útil,
Senyor Colom, que 'm ordena?
- MATH. Que 'm fassi un requiriment
Ara mateix, no te espera.
- NOT. ¿A n' á qui, senyor Colom?
- MATH. A n' á mí mateix.
- NOT. ¿De veras?
- MATH. De veras, senyor Notari:
¿Vosté 'm veu?
- NOT. Es cosa certa (*ab admiració*).
- MATH. ¿Voste 'm sent?
- NOT. També es cert. (*id*).
- MATH. Donchs corrent; una acta estenga
En que hi consti tot aixó,
Donant fé d' ma existencia.
- NOT. ¿Y perquè senyor Colom?
- MATH. Perque hi ha qui me la nega,
Y vull tení un document
Per fer callá al que pretenga
Negarme la vida, ¿sab?
Que 'n lo dia d' avuy sembla
Que fins s' ha de posá en dubte
Que 'l mateix sol resplandesca.
- NOT. Está bè, senyor Colom.
Me 'n vaig á ferho sens pérdua
De temps, y li enviaré
Dintre una breu estoneta.

¡Ay foll de senyor Colom!
Permétim li repetesca
Que m'alegro qu'encar visca...

MATH. Gracias.

NOT. Y de que 's conserva.

Passiho bè, senyor Colom (*encaixant*).

MATH. Estigui bo; hasta mes veurer.

(*Los dos testimonis saludan y se 'n van ab lo Notari*).

ESCENA VII.

MATHEU y luego 'ls dos CAMÁLICHs.

MATH. Si 'l Genís ó 'ls meus jermans
O altra persona viventa
Negar ma existencia intenta
Quan tindré l' acta á las mans,
'Ls l' encasto per la cara;
No consento semblant tort
De ferme passar per mort
Sent com soch ben viu encara.

(*Entra 'l Camállich 1*).

CAM. 1. Venim á buscar l' armari...

¡Oh, que veig, Mare de Deu!

¡Vosté es lo senyor Matheu...!

¡Qui hi havia de somiarhi...!

¡Jo 'm creya que era difunt...!

MATH. (*ap.*) (Au, la mateixa cansó).

(*alt.*) Donchs ja veyeu que no ho só.

Y aixó no mes que per punt.

CAM. 2. (*entrant*).

¡Oh! 'l senyor Matheu! tothom

Mort lo creya, sens sospita..

MATH. (*apart.*) (Francament aixó m' irrita)

(*alt.*) Nó! nó!

CAM. 1. Tots vegerem com

Li feyan los funerals.

MATH. (*apart.*) (Ja 'n tinch las orellas plenas)

CAM. 1. Y las missas, á dotzenas
Las hi van dir.

MATH. ¡Qué brutals!
¿Y eran per mí gran mussol?
¿No ho veyéu que jo soch viu?

CAM. 2. Donchs, miri tothom ho diu.

CAM. 1. Y 'ls seus jermans portan dol.

CAM. 2. Y veigi si 'l creyan mort
Que 'ls mobles se li han venut.

CAM. 1. Y nosaltres hem sigut
'Ls què habém fet lo transport.

CAM. 2. Y ara venim á buscar
L' armari aquell...

MATH. No 'l toqueu,
Ja 'n disposaré, que 's meu.

CAM. 2. ¡Oh, cá! 'ns lo n' hem d' emportar.

MATH. ¡Com!

CAM. 2. Al seu jermá hem de creure
Que com que 'ns paga, ell 'ns mana.

MATH. A mí no 'm dona la gana.

CAMS. 1 y 2. A nosaltres sí.

MATH. ¡Entreuhi, á veure!

*(Los camálchs pretenen entrarhi, y éll los detura
agarbonantshi, y al moment entra 'l Notari y
se desagafan).*

ESCENA VIII.

MATHEU, CAMÁLCHS y NOTARI.

MATH. *(al Notari)*. Requireixim als senyors;
(Senyalant als camálchs).
Dich, als camálchs.

NOT. ¿Que passa?

MATH Aixó es una mica massa.
'Ls dos son atentadors
Contra 'l dret de propietat.

CAM. 1 al 2. ¿Qué vol dir?

CAM. 2 al 1. No ho sé, no ho entençh.

- NOT. Senyor Colom, no comprench...
- MATH. Aquí 'ls dos han intentat
Usurparme aquell armari.
(*Senyalant á dins la porta lateral*).
- NOT. Ah, ja entench, deixéulo está
(*Als camàlichs*).
Que tot se podrà arretglá.
- CAM. 1. ¿De sério? (*ab sorna*).
- NOT. A fe de notari.
- CAM. 2. ¿Notari diu? Embustero
Segú. Aném á veure, aném:
(*Al camàlich 1*).
Després ja ho aclarirem.
- CAM. 1. (*á Matheu*).
Surti á fora, au, que l' espero
- MATH. ¿Qué?
- NOT. (*á Matheu*). Re, no 'n fassi cabal
(*Se 'n van los camàlichs*).
(*Entra un paleta ab la gaveta al coll*).

ESCENA IX.

MATHEU, NOTARI, PALETA y 'ls que s' anirán dihent

- PAL. Ahont s' ha de fer lo remendo? (*entrant*).
(*Adonantse de Matheu*).
¡Ay, ay, lo senyor Matheu!
- MATH. Per servirvos, ¿qué voleu?
- PAL. ¿No era mort?
- MATH. (*apart al Notari*). (¡Aixó es tremendo!)
(*Al paleta*).
Donchs no soch mort, que só viu.
- PAL. Bè li van fè 'l funeral,
- MATH. (La mateixa cansó, igual) (*al Notari*).
(*Al paleta*).
Bè, y aquí perquè veniu?
- PAL. Ahir lo senyor Genís
Me va ordenar que vingués...
- MATH. Lo senyor Genís no hi es.
- PAL. Ja vindré un altre hora aixís. (*Se 'n va*).

- MATH. Sembla la cansó enfadosa
“Ay, ay, no era mort?” (escarnint).
- NOT. ¡Oh, y tal!
- MATH. “Be li van fè ‘l funeral,” (escarnint).
Es que la gent quan s’ hi posa...
(*Entra ‘l pintor.*)
- PINTOR. ¿Que es lo que s’ ha de pintar? (*entrant.*)
(*A donantse de Matheu.*)
¡Ay, ay, lo senyor Colom!
¿No ‘s va morir...?
- MATH. *al Notari.* Ja hi som
(*Al Pintor.*)
Vos deheu equivocar
- PINTOR. Bè li van fè ‘l funeral
- MATH. (Prou me farán tornar lero, (*apart.*)
(*Alt, al Pintor.*)
Bè, que voléu?
- PINTOR. Res, espero...
- MATH. ¿Al senyor Genís? no cal:
Estará molt rato fora.
- PINTOR. Donchs díguili que ‘l pintor
Ha vingut...
- MATH. (*apart*) (No tingas por)
- PINTOR. Y que tornaré un altre hora.
(*Se ‘n va.*)
- NOT. Vaya, váya de senyor
Colom ¡sembla aixó un sainete!
- MATH. Per ferm’ perdre la xaveta
No podía ser millor.
- NOT. Miri, aquí te la escriptura
(*Trayentse un paper de la butxaca ó infern de la
levita.*)
¿Vol que n’ hi dongui lectura?
- MATH. No, primer díguim quant val.
- NOT. ¡Caramba, senyor Colom!
- MATH. A mí ‘ls deutes me fan por.
- NOT. Propi es del bon pagador.
Vosté sí que no es pas com
Un senyor que jo conech
Que de tants deutes que te,
No passa may pel carré
Que no li estirin ‘l jech.

Y jo un dia li vaig dir:
“Perque ‘ls deutes no paguéu?”
En l’ estat en que ‘us trobeu
Ni sé com podéu dormir“
—“Menos han de dormí encara
Los que no poden cobrar“—
Ab flema ‘m va contestar.

MATH. Es precís no tenir cara.

NOT. Y es un polítich molt alt,
Un lliberal eminent.

MATH. Ah, vamos, ja no ‘m sorprén:
¡Polítich y lliberal!
A aquesta gent re ‘ls arriba,
¿Deu viure á la Córta, oy?

NOT. Sí.

MATH. Ja es ben bè una córt, ja; allí
Hi ha una sangunera viva
Que ‘s xucla la sanch d’ Espanya,
Millor dit dels espanyols
Ja hi ha molts anys, pero molts,
Que hasta sembla cosa extranya
Que tants milions permetém
Que á tots ‘ns fassin la llesca
La farda lliberalesca,
Sent aixís que tots veyém
Que ‘ns crucifican á pagos,
Que cobran enorme sou,
Y que may ne tenen prou
Per los seus vicis, ¡‘ls vagos!
Banquets á ca ‘n Fornos, balls
Flamenchs, teatros, concerts,
Espectacles ‘ls mes verts,
Grans corridas de cavalls,
Corridas de toros, viatjes,
Enredos, traicions, intrigas,
Manolas y altres amigas...
Tals son las costums y usatjes
D’ eixos polítichs moderns
Que anys ha governan la Espanya;
No es pas, donchs cap cosa estranya
Que tant excel·lents governs (*ab ironía.*)
Nos hagin obert las fonts

- De nostra felicitat,
Rajant totas llibertat
Y santas institucions;
Com la llibertat d' imprenta,
Lo matrimoni civil,
Escolas láicas, y mil
Altres, ab las quals aumenta
Lo benestar del pays,
¡Oh 'l govern, no 's explica
Com aixís se sacrifica
Per fer al poble felís!
NOT. ¡Y tot aixó en benefici
De la pátria...!
- MATH. ¡Si senyó!
¡Per la pátria (*la panxa*) la pátria, oh!
¡Pobre gent, quin sacrifici!...
- TOTS DOS. ¡Per la pátria! (*la panxa.*) (*Riallas.*)
- NOT. Pero res,
Los espanyols may podém
Estar contents, 'ns queixém
Per vici
- MATH. Oy qu' aixís es.
(*Entra 'l Jutge de pau.*)
- JUTGE. ¡Cert, es lo senyor Matheu! (*entrant.*)
Jo 'm pensaba qu' era mort (*Notari riu*)
- MATH. (¡Alsa! hasta 'l Jutge de pau (*apart.*)
Ve á cantarme la cansó.)
¿De veras? (*alt.*)
- JUTGE. ¡Com que li van
Fer los funerals y tot!
Y fins se li varen vendre
Tot lo seu, segons crech jo.
- MATH. Donchs miri, no soch mort, miri
(*Ensenyantli l' acta que li ha fet lo Notari.*)
(*Entra l' Alcalde.*)
- ALCAL. ¡Jo 't flich de Sr. Colom, (*entrant.*)
Jo ja 'l creya al cementiri...!
- MATH. (Ara l' Alcalde; tothom (*apart.*)
Vindrà aquí á ferme la guitza.)
Donchs ben viu encara soch, (*alt.*)
Y vegi si no ho vol creure.
(*Ensenyantli dit document.*)

ALCAL. ¡Com que á n' aquí no hi ha molt
Se li féren funerals...
Y fins se li han venut tot.

(*Entran lo senyor Genís, Nasi, Peret, y detrás
d' élls uns deu ó dotze vehins que 's quedan al
entrant de la porta, admirantse 'ls uns ab 'ls
altres.*)

NOT. (*al veure entrar 'ls citats diu apart.*)
(¡Ay quin mareyu hi haurá!

MATH. ¡Gracias á Dèu!

GENÍS. Aquí som.

PERET. ¿Creurías que ta presencia
'Ns fa feresa, fins por?

MATH. M' alegro que aquí present
Estiga en eixa ocasió
L' autoritat y 'l Notari
Que veurán si tinch rahó.
Senyor Genís y jermans:
Creyeu que soch viu ó no?

GENÍS Y JERMANS.
Sí.

MATH. Es que si acás no ho creyéu
Vos ho puch probar á tots
En blanch y en negre, ¿sentíu?
Sinó lleigiu aixó,
(*Ensenyant l' acta, 'l Notari riu.*)
Llegihuo; cantin papers
Y mentin barbas.

GENÍS. No, no.

ALCAL. (*als vehins.*)

Retírintse, fora grupos (*no se 'n van.*)
¡Vos faig ficá á la presó! (*se 'n van.*)

NASI. Encara 'm sembla mentida
Que 'm passi aquet cas tan grós
A mí, qu' en tots los assumptos
Hi vaig sempre ab peus de plom.
¿Y que no podría ser (*á Matheu.*)
Que á Cuba t' haguessis mort
Y haguessis resucitat? (*riallas.*)
No riguéu que no fa molt
Succehí un cas molt semblant
Que va moure gran soroll:

Tots hauréu sentit parlarne
De la célebre qüestió
Del *muerto resucitado*

MATH. ¡Vosaltres si que m' heu mort!

JUTGE. Aquí 'l que convé saber
Es coneixer al autor
D' aquesta bola tant grossa
Dient que vosté havia mort.

GENÍS. Eixa noticia va durla
Lo senyor Joseph Anton
Que també 's trobava á Cuba,
Y á mí 'm digué, á son retorn,
Qu' estava sense esperansas
De vida 'l senyor Colom.

ALCAL. Donehs á mí un altre va dirme:
"Se pot dir que ja es mes mort
Que 'ls que hi ha en lo cementiri.,,"

MATH. ¡Embolica que fa fort!

JUTGE. A mí un altre m' anunciá,
Sense embuts, que ja era mort.

MATH. ¡Alsa, alsa, aném engreixant!
Ja ho veig ben clar tot aixó:
Va ser la bola de neu.
Lo primer va dir que jo
Estava sense esperansas
De vida; luego un segon
Y va anyadir que podia
Dirse que jo era mes mort
Que 'ls del cementiri; l' altre
Ja va afirmar ab aplom
Que era mort, y aixis rodá
Engrossantse cada cop
La bola de neu.

NASI. Es cert,
Y sols en eix extrem fou
Quan creguérem la noticia;
Y mes quan casi tothom,
Y principalment las donas
Ja deyan hasta lo nom
Del mal de que vas morir

MATH. ¿De que diuhen? ¿d' un trastorn?

NASI. No: diuhen del *asteri*. (Riallas).

- MATH. ¡Endevant, vatúa 'l mon,
Que rodi la bola y fora!
- NASI. Ab tants y tants detalls, donchs,
No es pas extrany que ho creguessim,
Perque antes de créurer jo
Cosas de tanta importancia,
M' agrada aná ab peus de plom.
- MATH. Donchs cregas que 'ls has ficat
A la galleda. *(Riallas)*
- NASI. *(avergonyit)*. Ve ho veig prou.
- MATH. Vaig arribar molt mal, sí,
A las portas de la mort,
Fins desenganyat dels metjes,
Pero 'l que 's morirme, nó;
Y per lo tant exigeixo
Que se 'm restituheixi tot.
Als jermans, senyor notari,
Requireixils á tots dos.
- PERET. Un poch de calma, Matheu,
Ventilemho poch á poch.
- NASI. Sí, home sí, ab aquestas cosas
Val mes aná ab peus de plom.
- MATH. Y á vosté, senyor Genís,
Tambè haig de ferli recort
Que 'm va prométrer la noya.
- GENÍS. Com que 'ns creyam qu' era mort
La vaig casá ab en Peret.
- MATH. ¡Embolica que fa fort!
Bueno, donchs donguim l' Elvira.
- GENÍS. Com que 'ns creyam qu' era mort
A n' al Nasi l' he promesa.
- MATH. ¡Embolica que fa fort!
¿Y no n' hi queda cap mes?
- GENÍS. Home, be sabs prou que no.
- ALCAL. ¡Quina madeixa d' embulls!
- MATH. ¿Com s' arregla tot aixó?
- GENÍS. Anem abaix al meu pis
Que allí seurém.
- JUTGE. Te rahó,
Qualsevol estiga dret
(Prenent l' actitud d' anarsen).
- MATH. ¿Han vist, apreciats senyors *(al públich)*.

Lo qu' es la "Bola de neu?"

¿Lo qu' es 'l mirarse poch

En engreixar las noticias,

Y no 'n fem cap cas molts cops?

Hem d' anarhi ab molt cuydado.

NASI. Hem d' anarhi ab peus de plom (*al públich*).

PROU.

En la impremta de Sant Joseph, carrer de Pica
Manresa, se troban de venda las següents obra
propias pera representarse en Societats cat
licas.

- EL NACIMIENTO DEL SALVADOR Ó LA REDENCION DEL ESCI
VO.—Zarzuela pastoril en cuatro actos y en verso.—1'50 pese
LA NOCHE DE SAN JAIME.—Drama en tres actos y en verso.—1
L' AVARO.—Drama en tres actos y en vers.—1'50.
LO FILL PRÓDICH.—Drama en quatre actes y en vers.—1'50.
LOS PASTORETS EN BETLEM.—Drama en tres actos y en vers.—1
¡MISERIAS HUMANAS!—Drama en tres actos y en vers.—1'50.
LO PUNTAL DE LA CASA.—Drama en tres actos y en vers.—2.
DABALADAS DEL COR.—Drama en tres actos y en vers.—1'50.
LAS ESCOLAS LAICAS.—Drama en tres actos y en vers.—1'50.
ENRIQUE VIII EL NERON DE INGLATERRA.—Drama en cuatro
tos y en prosa.—1'50.
¡VÍCTIMA DEL MASONISME!—Drama en tres actos y en vers.—
LO ENDEVINAYRE.—Comedia en tres actos y en vers.—1'50.
LA VERGE DEL TURA.—Drama en tres actos y en vers.—1.
LO RETORN DE PALESTINA.—Drama en dos actos y en vers.—
LA REPARTIDORA.—Sarsuela en dos actos y en vers; ab música
presa en lo mateix exemplar.—3.
L' ESTEL DE NOSTRE VALL.—Drama en dos actos y en vers.—
LA LOTERIA.—Comedia en un acte y en prosa.—1.
LA RIALLA.—Sarsuela en un acte y en vers; ab música impres
lo mateix exemplar.—1'50.
LO ALLOTJAT.—Sarsuela en un acte y en vers, ab música imp
en lo mateix exemplar.—1'50.
MODAS.—Revista crítica en un acte y en vers.—0'50.
LA BOLA DE NEU.—Passatge cómich-jocós en un acte y en vers
LO PILLET D' OUS.—Sainete de fácil representació.—0'25.
DE GORRAS.—Joguina en un acte y en vers.—0'50.
LAS BURLAS FAN COM LAS PROFESSONS.—Pessa en un ac
en vers.—0'50.
GÓS AB PERAS.—Pessa en un acte y en vers.—0'50.
L' ARTICLE QUINZE.—Pessa en un acte y en vers.—0'50.
UN AFAYTA CLATELLS.—Pessa en un acte y en vers.—0'50.
LA VOCACION MISTERIOSA DE SAN LUIS GONZAGA.—En
dramático en un acto y en verso.—0'50.
LO PROMÈS DE LA SILA.—Sarsuela en un acte y en vers.—0'50
LA ADORACION DE LOS MAGOS.—(Segunda parte de *El
miento del Salvador*). Zarzuela en un acto y en verso.—1'50.